

Møde med fårsmistån

DET BERØMTE Bayeux-tapet i Normandiet. Foroven ses "Stjernen", som varslede ondt for den engelske konge inden Slaget ved Hastings i 1066. Senere blev den kaldt Komet Halley. Tilskuere peger forfærdet på kometen.

ILDKUGLE OBSERVERET fra Klokkeholm i Nordjylland. Den ses lidt til højre for Månen.
Foto: Kim Lang/Anton Norup

den første til at opdage en ny komet. Så, det er bare med at komme i gang! Kometerne får dog først opdagernes navne efter en grundig undersøgelse og dokumentation af observationen.

Byger af stjernesud

Stjernesud kan man se hver nat, men på bestemte tider af året er der flere end normalt. Her i november er der to meteorbyger, som man kalder dem. Den ene er "Tauriderne" i stjernebillederne Hyaderne og Pleiaderne. Den anden er "Leoniderne" i stjernebilledet Løven.

Novembersværmene stammer fra Komet Encke og Komet Tempel-Tuttle. De stråler ud fra centrum (radianten) af disse stjernebilleder som korte lysspor (prikker) eller lysstreger på nattehimmelen.

Som så mange andre navne på himmelobjekter er betegnelsen "stjernesud" ikke korrekt og et levn fra gamle dage, hvor man ikke kendte forklaringen. Der er ikke tale om stjerner, men om meteorer (lysspor), fra støv efterladt af kometen på besøg omkring Solen. Det støv, oftest på størrelse med sandkorn, trænger ind i atmosfæren omkring Jorden, når denne rammer sværmen på sin vej rundt om Solen. I ca. et hundrede kilometers højde opvarmes de på grund af hastigheden, og både luften og partiklen lyser op under forbrændingen. Undertiden kan partiklerne være så

store, at de ikke brænder op i atmosfæren, men falder ned på Jorden. Så ændrer de navn til meteoritter. Meteoritter kan også være stykker af asteroider og består så af jern eller sten- eller en blanding af disse materialer.

Hvis et stjernesud er meget stærkt lysende, kaldes det en ildkugle (bolide). En sådan ildkugle blev filmet her i Nordjylland natten til tirsdag den 6. oktober.

I år er der en chance for, at meteorsværmen Leoniderne fra Komet Tempel-Tuttle kan vise sig at være meget seværdig. Den var særdeles flot i 1966; men også årene 1998-2001 var gode. Dengang kunne man se op til flere tusinde i timen.

Siden har man kun kunnet tælle 10-30 stjernesud i timen. Sidste år var dog lidt bedre, og nu siger eksperter på området, at der er håb om mange her i 2009. Komet Tempel-Tuttle kommer på besøg hvert 33. år, og det er altså efterladenskaberne fra disse besøg, vi ser som stjernesud.

Det gælder om at gå ud i nattemørket den 17. november omkring midnatstid og vende blikket mod stjernebilledet Løven. Kikkerten kan man lade blive hjemme. Men tag godt med tøj på. Vinteren er over os. Og det tager lidt tid at tælle alle stjernesuddene. Op mod jul - og i krisetider - kan man benytte chancen for mangt et "Wish upon a star"!

ORDJYSKE

Af **Ove Nørhave**

ove.noerhave@nordjyske.dk

Fårsmistån. Sådan er Søren Gade blevet omtalt af en forsvarspolitisk ordfører for et af de andre politiske partier.

Vedkommende har jo nok ment forsvarsministeren - en titel på ikke færre end seks stavelser, og dén fik ordføreren altså ned på højst tre.

Fårsmistån.

Og sådan bliver dansk - i det mindste i nogles munde - stadig mere afsnuppet og sjusket, fordi vi har så meget, vi skal nå (som omtalt i Ordjyske torsdag 15.10.).

Indlægget har fået vognmand I.L. Andersen fra Aalborg på banen med en bemærkning om, at "det er virkelig en skandale, at diverse speakere og andre i tv skal overgå hinanden i hastighed".

I.L. Andersen skriver videre: "Samtidig synes jeg også, at de afbryder for ofte, når de laver et interview. Midt i et svar afbryder de med et nyt spørgsmål eller en ny kommentar, før vedkommende er færdig med sin sætning. Mange gange slutter de også med at tale mere og mere utydeligt, så man ikke får fat i de sidste tre-fem ord og mister hele meningen med historien".

Håber eller hober sig op?

Også på skrift kan det gå lidt for stærkt.

For eksempel er denne avis af en læser blevet taget i at påstå, at "tv-apparater håber sig op".

"Om der er tale om en slåfejl eller en stavefejl, ved jeg naturligvis ikke", bemærker Steen Jensen, der - i modsætning til den (lidt for) travle skribent - kender forskel på at "håbe" (altså have et håb om, at noget bestemmer sker) og så at "hobe", som når man hober noget op i en dyng, eller sagerne hober sig op på ens skrivebord.

Ulykkerne kan hobe sig op - og så gælder det bare om at bevare håbet.

Tidspunkt med d

En læser i Gandrup, Svend Jensen, påpeger, at der trods mange ulykker og megen elendighed også er morsomme småting at hente i avisen.

For eksempel hedder det i en artikel om unges rygevaner, at "de var 14-15 år gamle på tidspunktet", og som Svend Jensen tilføjer: "Den er da lidt kryptisk".

Svend Jensen er også faldet over en

klassiker inden for stavefejl, nemlig meningsfælde, ligesom nogle insisterer på at skrive ægtefælde - men begge dele er med dobbelt-l.

En fælde er et gammelt, i dag måske nok lidt bedaget udtryk (på linje med det engelske "fellow") for en ven, kammerat, kollega. De færreste bruger det alene, men sætter det sammen med noget andet til ikke bare menings- eller ægtefælde, men også bo- og meningsfælde.

At man så kan gå i en ægteskabsfælde, er en helt anden historie.

Ligge og lægge

I øvrigt er Svend Jensen faldet over endnu et eksempel på forvekslingen mellem ligge og lægge, fordi der i en artikel er kommet til stå, at "jo færre begrænsninger vi ligger på os selv".

Næh, vi lægger begrænsninger på os selv. Med "æ" som i bevægelse. Og så ligger begrænsningerne ellers tungt på vores skuldre. Og de ligger der med "i" ligesom i stille.

Den gordiske knude

I et læserbrev har Nina Hobolth fra Aalborg bemærket, at skribenten mener, at der skal findes frem til en "gordisk løsning" - og hun efterlyser forskellen på gordiske knuder og gordiske løsninger, for "det skulle nødtigt gå helt i hårdknude", som hun skriver.

Strengt taget findes der vel ingen gordiske løsninger, kun gordiske knuder i betydningen uløselige problemer.

Ifølge den historiske overlevering havde kong Gordios bundet seletøjet til en vognstang fast ved hjælp af en uløselig knude med løftet om, at den, der kunne løse kunden, fik verdensherredømmet, og dén klarede Alexander den Store ved at hugge den over med sit sværd. Efter sigende med bemærkningen: "Måden, man løser den på, er ligegyldig".

På en hjemmeside om fremmedord står der ligeud, at "Alexander den Anden løste den gordiske knude ved at hugge den over med sit sværd".

Men mon ikke, at han trods alt har an-

FAKTA

ORDJYSKE

■ Dette er NORDJYSKEs sproglomme, hvor vi hver søndag tager sproglaterede emner op. Har du selv et forslag til et emne, vi kunne tage op, så skriv til: ordjyske@nordjyske.dk